

Rapport 2012:50

Kviinge kyrka

Kviinge 47:1, Kviinge socken, fornlämning 16.

Arkeologisk förundersökning 2012

Ing-Marie Nilsson

**sydsvensk
arkeologi**

Rapport 2012:50

Kviinge kyrka

Kviinge 47:1, Kviinge socken, fornlämning 16.

Arkeologisk förundersökning 2012

Ing-Marie Nilsson

Fornlämningsnr. 16, Kviinge socken
Kviinge 47:1
Östra Göinge kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134

291 22 Kristianstad

Telefon (Regionmuseets växel): 044-13 58 00

Malmö

Erlandsrovägen 5

218 45 Vintrie

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2012 Sydsvensk Arkeologi AB

Rapport 2012:50

Omslag: Kviinge kyrka med nykyrkan i förgrunden. Foto: Ing-Marie Nilsson.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund	5
Topografi och fornlämningsituation	5
Kviinge kyrka	6
Syfte och metod	6
Undersökningens resultat	7
Referenser	9
Administrativa uppgifter	10
Bilaga 1. Schaktets läge vid Kviinge kyrka	11
Bilaga 2. Plan över schaktet.	12

Fig. 1. Kviinge socken i Skåne.

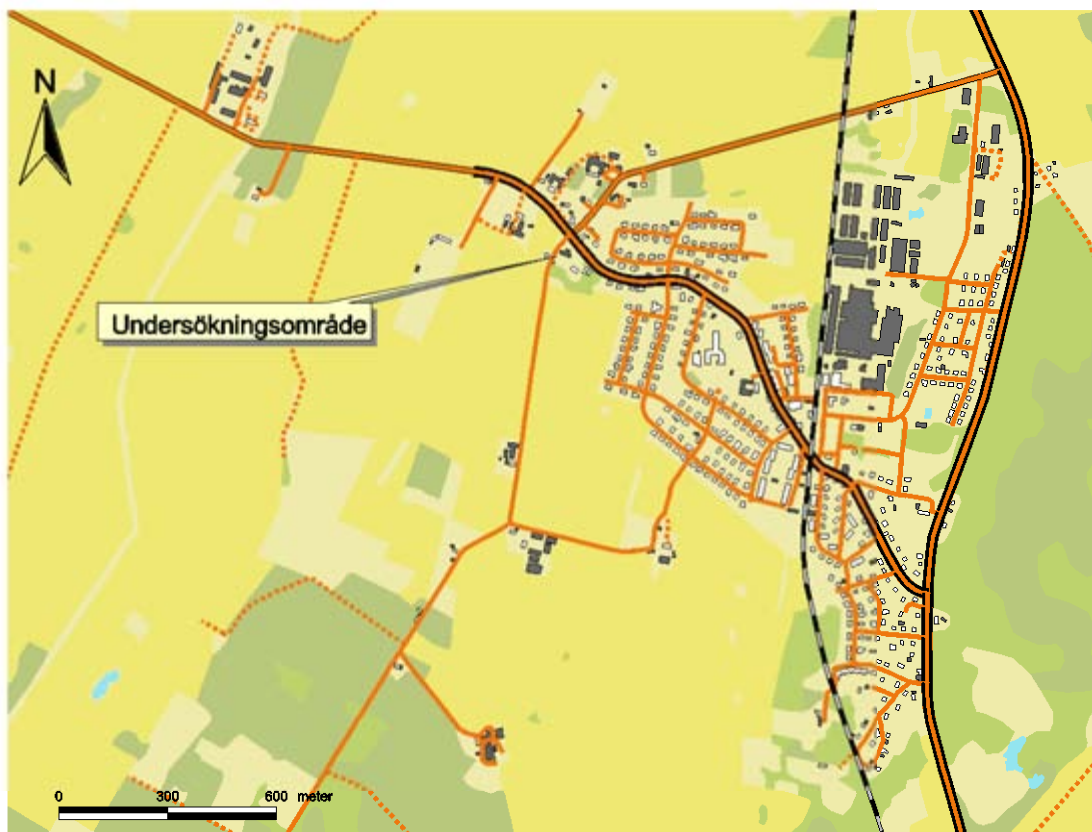

Fig. 2. Undersökningsområdets läge (utdrag ur fastighetskartan).

Sammanfattning

Sydsvensk Arkeologi AB har utfört en arkeologisk förundersökning på Kviinge kyrkogård. Arbetena föranleddes av Kviinge församling och Knislinge kyrkliga samfällighets planer på att bygga om nykyrkan, vilket bland annat innebar anläggandet av en ny källartrappa på byggnadens östra sida. Förundersökningen omfattade ett 6,5 x 3,5 m stort och 2,4 m djupt schakt. Vid grävningarna kunde utformningen av nykyrkans (uppförd på 1790-talet) grundläggning studeras, dessutom framkom spår av fyra gravar *in situ*.

Inledning

Kviinge kyrka och kyrkogård (fastigheten Kviinge 47:1) ligger inom området för Kviinge gamla bytomt (RAÄ nr 16, Kviinge socken). Länsstyrelsen i Skåne län har därför beslutat att arbetena vid kyrkan skulle föregås av en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning. Beslut i ärendet fattades av länsstyrelsen i Skåne län 2009-11-23 (Lst. Dnr. 431-86539-09). Den arkeologiska förundersökningen genomfördes 2012-08-16 av Ing-Marie Nilsson från Sydsvensk Arkeologi AB.

Bakgrund

Den arkeologiska förundersökningen föranleddes av Kviinge församling och Knislinge kyrkliga samfällighets planer på en interiör ombyggnad av nykyrkan, något som även innefattade upptagandet av en ny källaringång med tillhörande källartrappa på nykyrkans östra sida. Av denna anledning behövde man gräva ett tämligen djupt schakt i direkt anslutning till nykyrkans östmur. Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att klargöra fornlämningsituationen inom exploateringsområdet, närmare bestämt att avgöra huruvida det fanns murar, gravar eller andra anläggningar inom det område som berördes av schaktningsarbetena.

Topografi och fornlämningsituation

Kviinge kyrka ligger i den södra delen av området för Kviinge gamla bytomt, fornlämnning 16:1 i Kviinge socken. Bytomten är belägen på tämligen flack mark, 20-25 m. ö.h. Den är till betydande delar bebyggd, medan resterande delar utgörs av åkermark. Utmed vägen norr om kyrkan, invid kyrkogårdsmuren, står en väghållningssten i granit, fornlämnning 32:1 i Kviinge

socken. Kviinge nämns för första gången i skriftligt material 1337 (FMIS). Kviinge kyrka omtalas även i Lundakaniken Nils Erlandssons testamente från 1337 (SDHK-nr 10161).

Kviinge kyrka

Kyrkan i Kviinge härstammar från äldre medeltid, och är till största delen bevarad. På 1100-talet uppfördes en romansk kyrka med rektangulärt långhus och ett smalare och lägre, absidförsett kor. Under senmedeltiden tillkom ett kraftigt torn i väster i jämbredd med långhuset. Tillträde till tornets övre delar sker genom en rak, invändig murtrappa i den södra tornmuren, vilken nås genom en utvändig ingång. Under senmedeltiden slogs gotiska kryssvalv i kyrkan. Spår av målningar från Fjälkingegruppens verkstad från 1400-talet mitt har bevarats på valven i kor och långhus (MB/Kviinge). Under medeltiden hade kyrkan också ett vapenhus i söder, men detta är inte längre kvar. På 1790-talet tillbyggdes en korsarm (den s.k. nykyrkan) i den nordöstra delen av långhuset. Kyrkan har sedan dess genomgått renoveringar bland annat på 1880-talet och på 1970-talet (*Kviinge kyrka*).

Av medeltida inventarier bevaras skålen till en reliefförsedd medeltida sandstensdopfunnt med motiv från Jesu barndomshistoria. Dopfunten har attribuerats till Knislingegruppen och daterats till förra delen av 1200-talet (Brunius 1850, s. 495; Tynell 1913; MB/Kviinge). Kyrkan har också en altartavla och predikstol från början av 1600-talet (uppgifter från Anselm 1947, s. 590; Banning 1976, s. 236f; *Kviinge kyrka*).

Syfte och metod

Förundersökningen genomfördes som en schaktningsövervakning där personal från Sydsvensk Arkeologi AB fortlöpande följde schaktningsarbetena och dokumenterade de lämningar som framkom. Huvuddelen av schaktningsarbetena genomfördes med maskin, men arkeologiska lämningar rensades fram med spade och grävsked. Dokumentationen bestod av fotografier samt uppmättningsritningar i skala 1:20 och 1:50. Förundersökningsområdet utgjordes av ett 6,5 x 3,5 m stort schakt beläget intill nykyrkans östmur. Eftersom syftet var att ta upp en ingång till nykyrkan i källarplanet samt att anlägga en källartrappa, fick schaktet grävas relativt djupt, ca 2,4 m under nuvarande markyta. Schaktet fick också göras något bredare än det ursprungligen varit tänkt, eftersom det mitt i den projekterade ytan befanns vara en VA-brunn som måste flyttas för att ge plats åt källartrappan.

Fig. 3. Mitt i schaktet fanns en VA-brunn och en dagvattenledning. Nykyrkans grundmur bestod av stora stenar lagda utan bruk. Den var omkring 0,9 – 1,0 m djup.

Undersökningens resultat

Vid förundersökningen framkom utmed nykyrkans östra vägg spår efter byggnadens grundläggning i form av stora stenar lagda i kallmur. Nykyrkans grundläggning visade sig vara tämligen grund, och nedgrävningen (som hade en fyllning av brun humös sand) var 0,9- 1,0 m djup.

Fig. 4. Den mest välbevarade graven var grav 1 som framkom i schaktets sydligaste del. Bilden visar gravens nedgrävning med mörkare fyllning.

Undersökningsområdet tämligen stört av tidigare åtgärder och schaktningsarbeten. I schaktets mitt fanns en VA-brunn som grävts ned till ett djup av minst 2,4 m. Nära denna i löpte nord-sydlig riktning på 1,1 m djup en dagvattenledning som vid brunnen vek av mot sydöst. Dessutom kunde det konstateras att nykyrkans grundläggning tidigare hade genombrutits i höjd med källarfönstret. I schaktets mer orörda södra del framkom delar av en grav *in situ* (grav 1). Graven innehöll en vuxen individ samt spår efter kistfärgning och spik. Nedgrävningen för graven framträdde 1,20 m under markytan, och skelettdelar framkom på nivån 1,35 m under markytan. I den södra schaktkanten framkom i detta område en större, svart/sotig, och möjligen tuktad sten. Det kunde dock inte avgöras om den ursprungligen tillhört gravkonstruktionen eller ej.

I den mer omrörda norra delen av schaktet framkom spår av ytterligare tre gravar *in situ*, men ingen av dem var intakt. Den sydligaste graven (grav 2) var till stor del skadad av nedgrävningen för dagvattenledningen och innehöll skelettresten samt spår av kistfärgning. Den mellersta graven (grav 3) innehöll sämre bevarade skelettresten, och graven längst i norr (grav 4) kunde bara anas i kanten av störningen. Samtliga skelettresten framkom på nivån 1,35 m under nuvarande markyta.

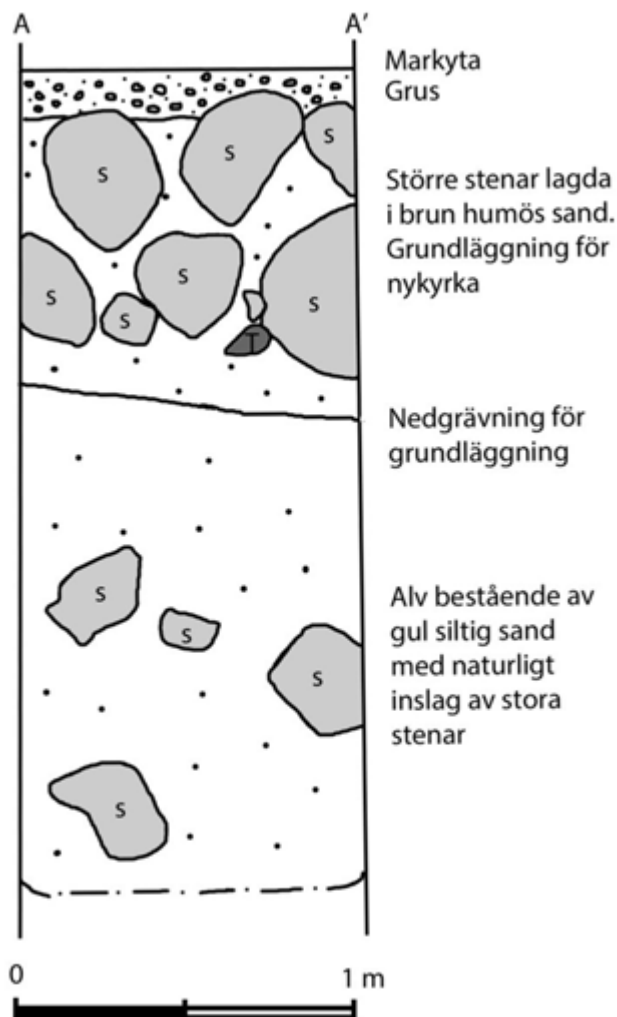

Fig. 5. Profiliriting som visar konstruktionen av nykyrkans grundmur.

Referenser

Fornminnesregistret FMIS, Riksantikvarieämbetet. Digital resurs: <http://www.fmis.raa.se>

Svenskt diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbrev. Digital resurs:
<http://www.nad.riksarkivet.se/sdhk> (förkortas SDHK)

Medeltidens bildvärld. Historiska museet. Digital resurs:
<http://medeltidbild.historiska.se/medeltidbild> (förkortas MB)

Anselm, G. 1947. Stiftets kyrkor. *Lunds stift i ord och bild*. Stockholm.

Banning, K. 1976. *A catalogue of wall-paintings in the churches of medieval Denmark 1100-1600 : Scania, Halland, Blekinge*. Vol. 2. Copenhagen.

Brunius, C. G. 1850. *Skånes konsthistoria för medeltiden*. Lund.

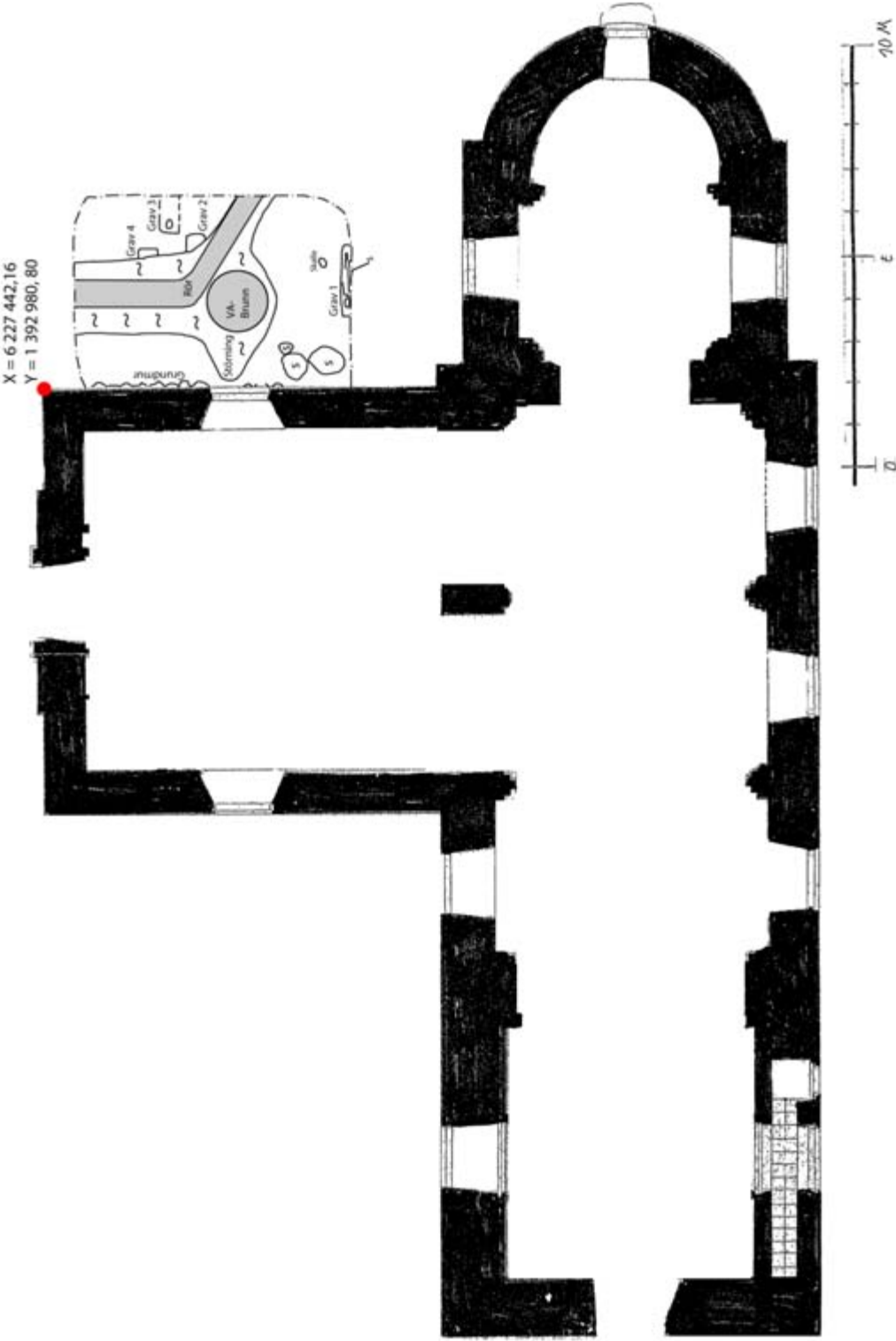
Kviinge kyrka uo. (Kyrkoberivning)

Tynell, Lars 1913. *Skånes medeltida dopfuntar*. Stockholm.

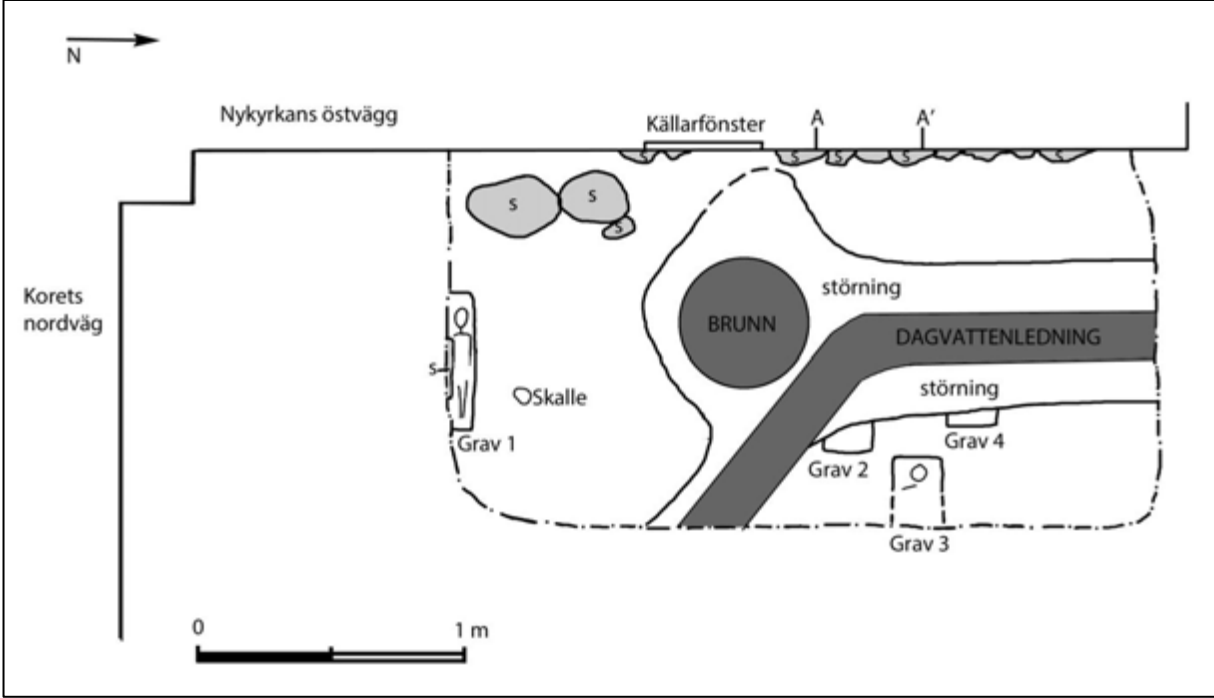
Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB dnr:	107023
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-86539-09
Datum för beslut:	2009-11-23
Län:	Skåne
Kommun:	Östra Göinge
Socken:	Kviinge
Fastighet:	Kviinge 47:1
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 3D5i
Koordinatsystem:	RT 90, 2,5 gon väst.
X koordinat:	6 227 442,16
Y koordinat:	1 392 980,80
M ö.h.	20-25
Fältarbetstid:	8 tim
Antal arbetsdagar:	1
Exploateringsyta:	23 m ²
Undersökt yta:	23 m ²
Platschef:	Ing-Marie Nilsson
Personal:	Ing-Marie Nilsson
Uppdragsgivare:	Kviinge församling och Knislinge kyrkliga samfällighet
Tidigare undersökningar:	-
Fynd:	-
Dokumentationsmaterial:	Fotografier och ritningar, Regionmuseet i Kristianstad
Kostnader:	18 918 kr (exkl. moms)

Bilaga 1. Schaktets läge vid Kviinge kyrka

Bilaga 2. Plan över schaktet.

Sydsvensk Arkeologi AB

Rapporter 2011

1. Fastigheten Kristianstad 4:4, Kristianstad stad, FU 2011, Christer Carlsson
2. Innerstaden 1:14 – Södergatan, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun, FU 2011, Ingrid Gustin
3. Skanörs kyrka och kyrkogård, Skanör med Falsterbo socken, Vellinge kommun, FU 2004 och 2005, Lars Salminen & Ingrid Gustin
4. Stallbyggnad vid Ugerups säteri, Köpinge socken, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
5. Invändiga arbeten i Vä kyrka, Vä socken, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
6. Husbyggnation inom fastigheten 61:113, Gualöv socken, Bromölla kommun, SU 2011, Christer Carlsson
7. Öllsjö 67:1, Skepparslöv socken, Kristianstad kommun, AU 2011, Ylva Wickberg
8. Skanör 40:12, Vellinge kn, FU 2011, Per Sarnäs
9. Provgropar inom Kristianstad 4.4, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2011, Christer Carlsson
10. Vintrie Park – område C1. Fastighet Vintrie 20:1, Bunkeflo socken, Malmö kommun, FU 2011. Kristian Brink
11. Fastigheten Kristian IV, Rådhuset, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, SU 2011, Christer Carlsson
12. VA-ledningar i Järnväggsgatan m.fl., Ängelholm, Ängelholms kommun, FU 2011, Jan Kockum
13. Sankt Gertrud 4, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun, FU 2012, Per Sarnäs
14. Kabeldragning vid Östra Centrum, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
15. Borgeby 16:8. Ny maskinhall 2011, Lomma kommun, FU&SU 2010-2011, Lars Salminen
16. Rördragning inom Kristianstad 93:1, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
17. Tygelsjö 76:1. Tygelsjö socken, Malmö kommun. FU 2011, Joakim Frejd
18. Kvarteret Minerva 24, Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun. FU, schaktövervakning, 2012. Thomas Linderoth
19. Dösemarken – Limhamn 155:501, Malmö 126 & 129, Hyllie sn, Malmö Stad, Skåne, SU 2010. Åsa Berggren & Kristian Brink
20. Degeberga 26:3, Degeberga socken, Skåne, SU 2011. Tony Björk & Ylva Wickberg
21. Fjärrvärme i Vallgatan, Gamla Skeppsbron och Snidaregatan i Åhus, Åhus stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
22. Husie 172:123, Husie socken, Malmö kommun. SU 2011. Joakim Frejd.
23. Stävie kyrkogård, Stävie socken, Kävlinge kommun. FU 2009. Therese Ohlsson.
24. Stjärnan 1, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2011. Therese Ohlsson.
25. Uranienborg. S:t Ibb socken, Landskrona kommun. FU 2003. Therese Ohlsson.
26. Örja 1118, 11:1. Örja socken, Landskrona kommun. FU 2003. Lars Salminen och Therese Ohlsson.
27. Husvik. S:t Ibb socken, Landskrona kommun. FU 2003. Therese Ohlsson.
28. Yngsjö 295:2 m.fl. Åhus socken, Kristianstad kommun. AU 2012. Thomas Linderoth.
29. Limhamn 155:355 m.fl. Område 1, Bunkeflo 24:1, Hyllie socken, Malmö kommun. AU 2012. Kristian Brink.
30. Västra Klagstorp 56:1. Västra Klagstorps socken, Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
31. Byte av elanläggningar i Sövde kyrka. Arkeologisk förundersökning, schaktövervakning 2012. Fornlämning 65, Sövde socken, Sjöbo kommun. Thomas Linderoth.
32. Kv. Gamla staden 8:8, Mariakyrkan. Arkeologisk förundersökning, schaktningsövervakning 2012. Fornlämning RAÄ 42, Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun. Thomas Linderoth.
33. Härlov 50-53, Kristianstad sn, Kristianstad kommun. SU 2010-2011. Ylva Wickberg.
34. Jörgen Kristoffersen 6, Kristianstad stad, Kristianstad kommun. FU 2012. Christer Carlsson.
35. Vattentornsvägen & Västra Boulevarden. Kristianstad stad, Kristianstad kommun. FU 2012. Christer Carlsson.
36. Kv. Möbelsnickaren 9. Åhus stad, Kristianstad kommun. FU 2011. Jan Kockum & Christer Carlsson.

37. Stora Hammar 6:30, 16:136 & 16:137. Stora Hammar sn, Vellinge kn. AU 2012. Per Sarnäs.
38. Kristianstad 4:4 och 4:18, Kristianstad stad, Kristianstad kommun. FU 2012. Ylva Wickberg.
39. Klagstorp 56:1, fornlämning nr 18, Västra Klagstorp socken, Malmö kommun. FU 2012. Thomas Linderoth.
40. Åsumtorp 54:30 m fl. Kristianstad sn, Kristianstad kn. FU 2011. Bertil Helgesson & Ylva Wickberg.
41. Köpinge 21:24 m.fl. Arkeologisk slutundersökning 2011 inom fornlämning Stora Köpinge 100, Stora Köpinge socken, Ystads kommun, Skåne län. Thomas Linderoth.
42. Magnus Stenbock 1. Fornlämning nr 20, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Thomas Linderoth.
43. Ändring av minneslund vid Jonstorps kyrkogård, Jonstorps socken, Höganäs kommun. FU 2012. Thomas Linderoth.
44. Altona 21, Lybeck 10 och Innerstaden 1:14, fornlämning nr 20 i Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Thomas Linderoth.
45. Vä 2:107. Fornlämning 269 & 271, Vä socken, Kristianstads kommun i Skåne län. Särskild undersökning 2010. Bertil Helgesson.
46. Bjäresjö kyrka. Bjäresjö socken, Ystad kommun. Arkeologisk förundersökning 2010. Ing-Marie Nilsson.
47. Kristianstad 4:4 och 4:10. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
48. Soltofta 8. Arkeologisk utredning 2012, Husie socken, Malmö kommun, Skåne län. Karina Hammarstrand Dehman.
49. Västra Boulevarden, Kristianstad, Skåne. SU 2012. Tony Björk & Lena Nilsson.
50. Kviinge kyrka. Kviinge 47:1, Kviinge socken, fornlämning 16. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.

